

GYÖNGYMONDATOK.

Eredendő bűn.

Figyelemmel vizsgálva az ember érzékeit és szenvedélyeit, azokat oly jól idomítva látjuk azon célhoz, a miért adattak, hogy nem lehet osztani azok gondolkodását, a kik azt mondják, hogy azok az eredendő bűn által egészen megromolva volnának. Érzékeink oly készséggel figyelmeztetik lelkünket az öröm és fájdalom, a kedves és nem kedves izlések s egyéb érzések által a felől, a mit az élet fenntartására tennünk, vagy nem tennünk kell, hogy nincs ok rá azt mondani, hogy ez a rendszer és pontosság valamely bűn eredménye volna. *Malebranche.*

Erény.

Semmi emberi nyelv nem oly ékesszóló és meggyőző mint az erény. *Lamartine.*

A ki az erényt teljes szépségében hideg vérrel tudja nézni, — a ki azt legmeghatóbb bájszinnel tudja lerajzolni a nélkül, hogy arra megindulna, hogy irányában szeretetre ragadtatnék; az ily lény — ha ilyen létezhet — menthetetlenül rossz ember, egy erkölcsi hulla. *Rousseau.*

Az erény feláldozása a kis érdeknek a nagyobbért, a percznyinek a tartósért, a kétségesnek a bizonyosért. Az erény mindazon fogalma, mely nem ezen ismeretből indul ki, oly homályos, a mily semmi az indoka. *Bentham.*

Az erény egy okszerű gazda, a ki beáll haladási pályájába s gyűjti kamatait. *Bentham.*

Az erényesség szerencséje jöhet néha a természetből, de érdeme soha sem jöhet egyébünnen, mint az okosságtól. *Fontenelle.*

Az erényt érzelem útján kell szeretni, s nem ösztönből. *Malebranche.*

Jobb, ha az emberben hiányos erény van, mint, ha semmi erény sincs. És megbecsülhetlen nyereség korán adni meg magát teljesen az erénynek. *Féder Henrik.*

Az erény nem azt nézi, mit tett, hanem hogy mit kell még tennie, — s nem arra figyel, a mivel bír, hanem aminek még hiával van. A honnan nem a val látjuk dicsekedni, a mit megnyert, hanem a tovább megnyerendőről gondoskodni. Sohasem hiszi, hogy tetőpontra ért. Vitézi pályáútban látja magát, nem győzelmi dicsőségben; azért nem tresped, nem lankad, mintha most készülne kezdeni. *Petrárka.*

Gyűjtötte: KISS MIHÁLY.

IRODAMI ERTESITO.

A »KERESZTÉNY MAGVETŐ« TÖRTÉNETE.¹ A »Keresztény Magvető« az unitáriusok folyóirata. Alapításának ideje a nemzeti élet egy nevezetes fordulópontjával esik össze. Mikor az elnyomatás után a főlzabadulás hajnala kezdett a nemzet felett derengeni, akkor született és öltött testet e folyóirat eszméje. A többi protestáns egyházakkal együtt sokat zaklatott és még püspökválasztási jogától is megfosztott egyház kezdett szabadabban lélegzteni és erőit összegyűjtve az alkotás munkájához látni. Nem kis aggodalommal gondoltak akkor is arra, hogy a nyilvánosság elé lépjenek, mert bármily általános is volt a szabadság vágya, a vallási szabadelvűségnek még nagyon óvatosan kellett, már hiveinek nem nagy számánál fogva is, mutatkoznia. De éppen az a körülmény, az az indok, hogy a csekély számot értelmi súlylyal kell pótolni, eldöntötte a kérdést. A »Keresztény Magvető« 1861-ben megindult a nemzeti irodalomban szép költői nevet szerzett Kriza János püspök és a folyóirat egyik legbuzgóbb harczosa, Nagy Lajos tanár szerkesztésében.

A »Keresztény Magvető« eleinte egy kötetben egyszerre jelent meg s tulajdonképpen gyakorlati használatra szánt egyházi beszédeket tartalmazott, történelmi és tanügyi tanulmányoknak csakis a »Függetlék«-ben adva tért. Így adatott ki az I. köt. 1861-ben és a II. köt. 1863-ban. A III. kötetnél (1867) azonban, mikor a szerkesztést Ferencz József lelkész, a mostani jeles püspök és Buzogány Áron tanár, később vallás- és közoktatásügyi titkár s azután tanácsos vették át, a tanulmányok, értekezések kezdenek előtérbe lépni, hogy aztán mind nagyobb, mind több helyet foglaljanak el a kötetben. Innen kezdve a »Ker. Magvető« egyébkép is változáson megy keresztül. 1870-től fogva évenként megszakítás nélkül évnegyedes füzetekben adatik ki, 1875-től pedig két havi füzetekben. Ez átalakítás első sorban Ferencz Józsefnek köszönhető, kinek a folyóirat körül kiváló érdemei vannak s ki szerkesztőtársaitól támogatva, kilencz kötetet bocsátott ki, az V., VI., VII., VIII. kötetet Kovácsi Antal tanárral, a IX. és X. kötetet s részben a XI-iket Simén Domokos-sal szerkesztve.

1878-ban Péterfi Dénes lelkész és Kovács János tanár lettek a »Keresztény Magvető« szerkesztői, a kiknek szerkesztésében jelenik meg ma is a folyóirat, évről-évre kiadott, már nagyszámu kötetei azt a törekvést tükrözve vissza, melylyel az unitárius kereszténység hiveinek igényeit tudományos és gyakorlati tekintetben kielégíteni és a vallási szabadelvűségnek méltó képviselője lenni igyekszik. Lapjain érezhetők ama magasabb eszmei áramlatok, melyek korunk gondolkozását mozgatják. A vallás nagy igazságait hitbölcséleti értekezésekben védelmezi; az egyház tanulságos multját történelmi tanulmányokban tárja fel; a vallásosságnak válogatott egyházi beszédekben nyújt tápot; a nevelésre és oktatásra nézve józan elvek irányítják; szemléiben a szabadelvűségnek bárhol történő nyilvánulásait éber figyelemmel kíséri; az újabb vallási törvények, a politikai szabadelvűség nagy alkotásai mellett, anyagi tekinteteket félretéve s csupán a nemzeti haladást tartva szem előtt, lelkesültséggel

¹ E rövid ismertetés az »Ezredéves országos kiállítás« II. közmivelődési csoportbizottságának felhívására íratott, a felhívás által megszabott terjedelemben.